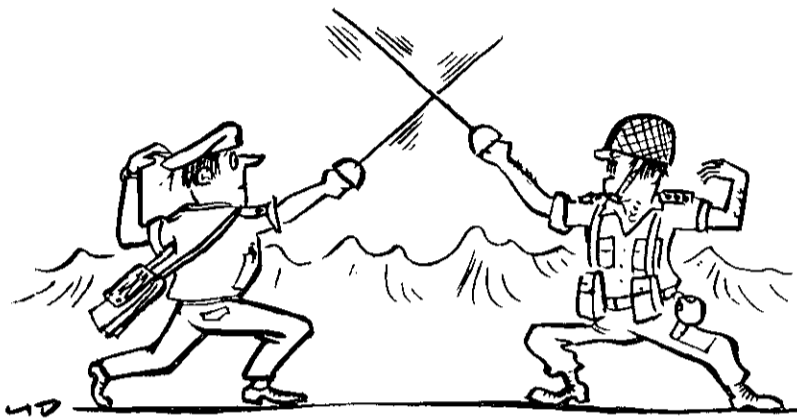

תשובה לתגובות

אלי"מ נ. גור

באחריות. המועקה, שיוצר הפחד מפני הקרב ותוצאותיו, עולה הרבה על הרצון הטבעי של האדם להיאבק על דעתו. אנשי-צבא רבים, מפקדים וקציני-מטה, אשר מגלים אומץ ועצמאות רבים ליד השולחן, נדבקים בעת הקרב אל מכשיר-הקשר ואל המפקד ואומרים: כן, המפקד! מה לעשות, המפקד?! אני ממתין, המפקד!

מעטים יותר המקרים בהם יאמר קצין-המטה למפקדו: לא, המפקד! אתה טועה, המפקד!

אל נשכח שעל הקצין הבכיר פועלת רק לעתים רחוקות המועקה של שריקת הכדור או מעוף הפגז. לגביו אין צורך להפעיל משמעת שלא יברח, חס וחלילה, משדה-הקרב.

את הקצין הבכיר משתק החשש של התוצאה. כאן משחקים באש. אם תקבל הצעתו יכול להיות כי ייגרם אסון כבד וכישלון. ואם-כן — למה לו להתערב?

הוא יציע — אבל בלחש. הוא יצייר יפה את המפה ועם קבלת ההחלטה יגיד מייד: כן המפקד! וירץ להוציא את הפקודה — בשם...

אנו מציגים את „חזון“ המשמעת והסדר הטוב מול „פוגרום“ של מאבק הדעות, לאחר החלטה.

החשש מפני אנדרלמוסיה כתוצאה מחוסר משמעת הוא אפסי לעומת פחדו של קצין, אשר אינו מחוייב בכך, לשאת באחריות.

כל המצביאים הגדולים המשמשים לנו דוגמה למנהיגות רעיונית ופיקודית, במטה ובשדה-הקרב, המשיכו להיאבק על דעו-תיהם ומעשיהם למרות ההחלטות. קצר המצע מלהביא דוגמה אותה, אולם די בפסק דינו של רבי-אלוף דיין בדבר „סוסים אבירים“ להבהיר את העניין. רבי-אלוף דיין ידע, שבדרך הטבע יש יותר „שוורים עיקשים“ מאשר „סוסים אבירים“ ולכן, כאשר נאלץ לבחור ביניהם, לא היסס הרבה ובחר ב„סוסים“.

*

אנו עוסקים בחינוך. חינוך, מטבעו שהוא נוגד ומתנגש לעתים בתכונות-אופי טבעיות לאדם. ואני טוען שהתכונה הטבעית בתחום האחריות היא, למי שאינו מוכרח, לברוח ממנה, ולכן צריך לחנך לעודף נכונות לשאת בה. האופי,

נושא הדיון הוא רחב ורב-פנים ואין ספק, שכל שנרבה ונכתוב בו — עדיין לא מיצינו אותו.

נראה לי, שהתגובות על רשימתי בדבר דמותו של קצין-המטה הן טובות כרשימות בפני עצמן, וטוב שנכתבו. לכן לא אלאה את הקוראים בתשובות מפורטות. נשאר זאת לשיפוטו האישי של כל קורא ואני מקוה, שבסיכום כל הנכתב תתקבל תמונה שלמה וחיובית של דמות הקצין.

*

אסתפק בהתייחסות אל שאלה מעשית אחת אותה מעורר רס"ב א. פורן, וזו תמציתה: כלום יהיה קצין-המטה מסוגל להמשיך במאבקו על מחשבתו ורעיונותיו, ועם זאת למלא במסירות, אחרי החלטת המפקד, תוך הקדשת הזמן הדרוש לביצועה המושלם.

לדעתי, אפשרי הדבר בהחלט, כי שתי הדעות נוגעות לאותו עניין, וכל מערכת איסוף-הנתונים והפקת-המשמעות אחת היא. השוגי הוא בעיקר במסקנות ובהערכות. נראה לי בהחלט כי מוחו של אדם — וביחוד של קצין בכיר מנוסה ומתורגל בעבודתו — מסוגל להעריך ולשקול שתי מערכות מחשבתיות מקבילות באותה עת. והרי מקובל על כולנו, כי גם כאשר מפקד מקבל החלטה מסויימת — עדיין עינו פקוחה, לבו קשוב וראשו פתוח להתפתחויות העלולות לסתור את הנחותיו ואת החלטותיו המוקדמות.

אמת היא: כל מפקד, מן הרגע בו קיבל החלטה כלשהי, חייב לפעול במלוא אוננו, מרצו ועקשנותו לביצועה המושלם. אך דווקא מצב זה מחייב את קציני-המטה לפקוח עין ולעמוד על משמר בדיקתה השקולה וההגיונית של כל החלטה.

ומשפט אחד נוסף. איני נוהג, בדרך-כלל, להביא את ניסיוני האישי כמסייע לדעתי בדיון, אך הפעם אעשה זאת, ויעידו עלי שמים וארץ על עשרות ומאות מקרים, שבהם עבדו המטות השונים ב-צה"ל — על בדיקה חוזרת של החלטות.

זאת אומר אני לשבחנו. מחובתנו לדאוג, כי גם להבא תשרור אוריה זו בשכבות רחבות-ככל-האפשר של הקצונה הבכירה.

נראה לי, שהשאלה המרכזית הניצבת בדיון היא במה להסתכן: האם להסתכן במטען-עודף של יצר לחימה אצל הקצין הבכיר, אשר עלול לפוצץ את הצבא באנדרלמוסיה ובחוסר משמעת, או להסתכן בחוסר-נכונות של קצין בכיר ליטול על עצמו יתר-אחריות ושותפות בקבלת ההחלטה ותוצאותיה. כמובן, ניתן להניח שהסכמה המקובלת של מאבק עד קבלת ההחלטה — פותרת את הבעיה ויוצרת איזון נכון בין השניים — משמעת ויוזמה אחראית.

אני איני מאמין שישנה נוסחה היפה לכל המקרים. אני מאמין בקצין בכיר בעל כושר שיפוט לבחור, בהתאם למקרה המסויים, בדרך הנכונה.

הכל מודאגים שתיפגע המשמעת. לא כן אני. אותי מדאיג הלחץ הכבד שיוצר שדה-הקרב על הנכונות להחליט ולשאת